

Árforradalom

Bekövetkezett, aminek be kellett következnie. A hibás klíma- és energiapolitika, a szél- és naperőművek irracionális kiépítése és a hagyományos erőművek leállítása (dekarbonizálás) következtében energiakrízis alakult ki, amely egyrészt a villamosenergia-ellátás biztonságának romlásával, és az energiaárak emelkedésével jár. Az ukrán háború következtében az energiahordozók Oroszországból való beszerzésének korlátozása (embargó) felgyorsította az árak emelkedését, mondhatnánk röviden: árforradalom alakult ki, amely az egész gazdaságra kihat. Ezzel kapcsolatban figyelemre méltó cikket közvetít Horst-Joachim Lüdecke professor, **dr. Gerard Held** eredeti cikke alapján, amelyet az alábbiakban ismertetünk.¹

Bevezetéképpen eligazodásul az **1. ábra** és a **2. ábra** segítségével először bemutatjuk az olaj és a gáz árának az utóbbi két évtizedben való alakulását.

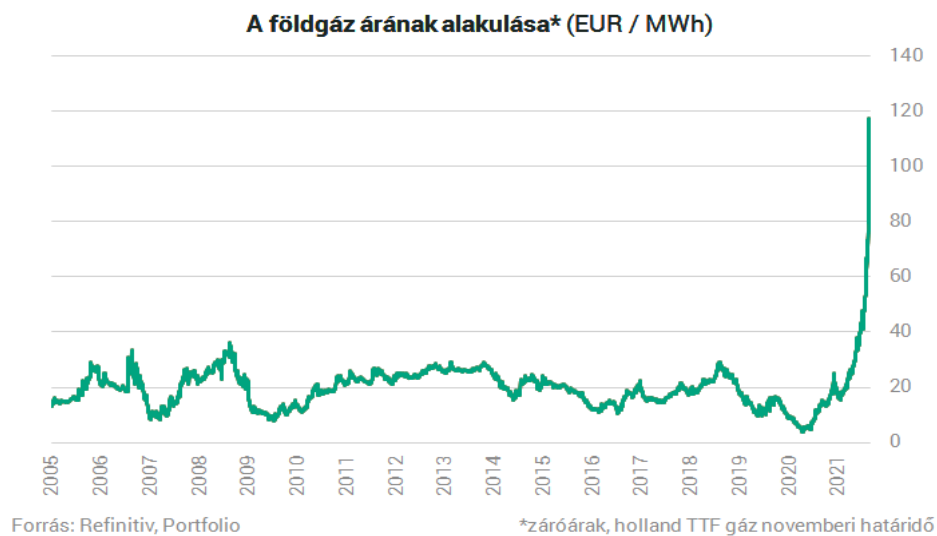

1. ábra. Az olaj világpiacon árfolyama, az elmúlt 20 évben (USD/hordó)

Az árak együtt futása nem igazán karakterisztikus. Az olajárak változása lényegesen szélesebb tartományban mozog, nem a kitermelési problémák, sokkal inkább a geopolitikában bekövetkező változások, érdekütközések miatt. Ebben jelentős szerepet játszik az olajkitermelők szövetsége (OPEC), amely összehangolja és képviseli a tagok érdekeit. Cikkünkben a diagram végén látható jelenlegi (2021-2022. május) meredek áremelkedési szakasról van szó, miközben a hordónkénti olajár 20-ról 110 dollárra emelkedett. Amint az ábrán látható, hasonló emelkedés volt 2012 és 2018 között, de lassabb felfutással. Megfigyelhetők, hogy a csúcok után meredek áresések következtek be. Kérdéses, hogy most lehet-e erre számítani, az ukrán háború remélhető befejezése után?

Közben a földgáz ára a 2. ábra szerint 10 Euró/MWh-ról 110 Euró/MWh fölé szökött. Ez az utóbbi 20 évnek a legrapidabb áremelkedése.

¹ Dr. Horst-Joachim Lüdecke: Die verheerende Preis-Revolution. EIKE , Mai 13. 2022

2. ábra. A gáz árának alakulása 2005 - 2022 máj. időszakban (Euró/MWh)

A cikk nem csak energetikai, hanem szélesebb látókörben elemzi a jelenleg kialakult helyzetet, így a cikk elolvasása után egy kicsit könnyebben fogalmazhatunk meg választ a feltett kérdésre.

A cikk címe:

A pusztító árforradalom

Postázta: [Prof. Dr. Horst-Joachim Lüdecke](#) | 2022. május 13. | [Energia](#), [Klíma](#) | 2 |

imelda-p-ER1gHMTYY-unsplash

A mostani inflációs hullám nem akármilyen „monetáris politikából”, hanem a termelékenység rombolásából fakad, ami az egész gazdaság reálkötségeit mérhetetlenül megnöveli.

dr. Gerard Held

Az árak alakulása az egyik legegyszerűbb dolog, amely meghatározza egy ország stabilitását és társadalmának kohézióját. Következésképpen az alap, amelyre az emberek bizalma, szorgalma

és kitartása épül. Ha itt gyökeres változás következik be, ha az általános árszínvonal hirtelen meredeken emelkedik, az mély megrázkódtatáshoz vezet egy ország gazdasági, kormányzati és kulturális architektúrájában. Más válságok, amelyek a legnagyobb veszélynek tűntek, hirtelen furcsán távolinak tűnnek. Az inflációs hullám sokkal közelebből érinti az embereket, sokkal közvetlenebbül érinti mindennapjaikat. És sokkal szélesebb hatásúnak tűnik. Nemcsak a pénzt értékeli le, hanem a munkát, a cégek hozzáadott értékét és az állami infrastruktúra költségeit is. És ez különösen igaz, ha az új árszínvonal várhatóan tartós marad.

Mindez vonatkozik arra az inflációs hullámra, amely az elmúlt években fokozatosan felépült, és mára számos országot, köztük a magasan fejlett országokat is nagy erővel sújtja. Még nem érte el a csúcát. Az alapanyagoknál és az előtermékeknél már sok áremelés történt, de ez a végtermékek árában még nem mutatkozott meg. És egyelőre ezen a szinten nincs olyan látható elem, amely végül visszahozhatná az árakat a régi szintre. A jelenlegi inflációs hullám mélyreható és hosszú távú változás. Mintha az egész országot egyszerre "rosszabb talajra" költöztetnék.

◆◆

Infláció? Ez egy árforradalom – Korunkban számos „görényszó” létezik, amelyek meggondolatlan használaton keresztül jelentenek mindent és semmit. Az egyik ilyen görényszó az "infláció", amely a jelenlegi árhullám leírására szolgál. Ez az áruk árának esetleges növekedését hivatott fedezni – anélkül, hogy tájékoztatást adna arról, hogy ez az áremelkedés mitől függ. Megszűnik tehát egy fontos különbség: egyrészt ott van az áremelkedés, ami a túlzott pénzfelhalmozásra vezethető vissza. Tehát a pénz és az áruk megváltozott viszonyához. Kétségtelenül ez az egyik eleme a jelenlegi inflációs hullámnak, amelyet a jegybankok könnyűpénzes politikája okoz. De másrészt inflációs hullámot okozhatnak a reálgazdaságban – vagyis az áruk és az előállításuk körülményeiben – bekövetkezett változások is. A körülmények romlásával a költségek emelkednek, és ez az árakban is megmutatkozik. Ahogy javulnak, a körülmények, az árak is csökkennek. Mindkét irányban a változások nagyon nagyok is lehetnek, és az egész gazdaságot érinthetik. A jobb termelési feltételeken alapuló árforradalom megkönnyíti a gazdasági életet. De a termelési feltételek romlásán alapuló árforradalom megnehezíti, és odáig fajulhat, hogy cégeket, egész iparágakat és infrastruktúrát tönkretesz. Bizonyos áruk ekkor nemcsak rendkívül megdrágulnak, hanem már egyáltalán nem is kaphatók. Az árforradalom tehát valódi gazdasági anyagvesztés előhírnöke. Ilyen pusztító árforradalom zajlik jelenünkben.

◆◆

Az energiaárak forradalma – A jelenlegi inflációs hullám legszembetűnőbb területe az energiaárak emelkedése. Már most előre látható, hogy a háztartások, cégek és állami intézmények energiaköltségei megkétszereződhetnek, akár megháromszorozódnak ebben az évben. Az energiaköltségek minden ágazatot és iparágat érintenek – és a hozzáadott értékteremtés folyamatának minden szakaszában. Az energiát hajtóenergiaként használják fel a szállítóeszközökben és a mechanikus gépekben; folyamatenergiaként a kémiai technológiákban és tartósításban (élelmiszer); háztartási energiaként fűtéshez és főzéshez; mint világítási energia a magán- és nyilvános terekben. A digitalizáció pedig egy teljesen új területet nyitott meg a médiaenergia-felhasználásban, és tovább növelte az energiafogyasztást. Az energia árának emelkedése a gazdaságot és a kormányzati tevékenységet teljes egészében érinti.

Nyilvánvaló, hogy az energiaárak meredek emelkedése nem, vagy csak kismértékben az „olcsó pénzen” keresztül történő monetáris leértékelésen és a forgalomban lévő pénzmenyiség inflációján alapul. **Nem, az energiatermelés feltételeinek alapvető változásán alapul!** Itt a feltételeket nehezítik. De mi a probléma? Hirtelen végzet érte a földet és az emberiséget, aminek következtében az energiaforrások egyre kevésbé állnak rendelkezésre, vagy a termelési létesítmények meghibásodnak? Vagy a romlás bizonyos döntésekből fakad? Ezeket tudatosan és készségesen elfogadják, vagy akár aktívan erőltetik? Ez utóbbiról nyilvánvalóan akkor van szó, ha a klímavédelemre, a „klíma megmentésére” gondolunk, amit a „klímaválság” tézisével indokolnak. Olyan veszélyesnek állítják be, hogy a veszély megfékezésére az alapvető energiaforrások kiiktatását és drasztikus energia áremelést is indokoltnak tartanak. És most, az ukrainai válságban „Putyin Oroszországa” állítólag annyira világveszélyes ellenségnek bizonyult, hogy a világ egyik legnagyobb energiaországot meg kell szüntetni. Ilyen indoklásra tekintettel az energiaárak forradalmát semmiféle "monetáris politika" nem tudja megváltoztatni. Az inflációs hullám azt mutatja, hogy az évtizedek, évszázadok alatt kialakult energiatermelési feltételekbe való mély beavatkozásról van szó. És egy rendkívül költséges beavatkozásról, amely jelentősen csökkenti a termelékenységet. Ezen az úton pedig nem látható olyan elem, amely lehetővé tenné a régi árszinthez való visszatérést.

Beszéljünk a szűkösségről – Nyilvánvaló, hogy a valós körülmények ilyen romlása nem ellensúlyozható a pénz mennyiségének vagy értékének változásával. A könnyű pénz politikája a legjobb esetben is elfedheti és csak egy időre fedheti el a romlást. De az alapvető problémát nem érik fel ésszel. Ennek eléréséhez le kell ereszkedni egy ország „géptermébe”, a termelési szférába, ahol kemény fizikai-technikai valóságok vannak. Tisztázni kell, hogy mi a körülményeknek az az új kemény eleme, amely megnöveli a költségeket. Mi az alapja annak az árforradalomnak, amellyel most szembesülünk?

Az áruknak csak akkor van ára, ha szűkösek. A korlátlan mennyiségben elérhető áruknak nincs ára. A kereslet és kínálat mozgásának – gyakran ki nem mondott – hátterét a szűkösség okozza, amely kezdetben a természeti feltételek és az emberi szükségletek közötti konfliktusként jelenik meg. De van egy tényező, amely ezt az első nyers szűkösséget enyhíti és fellazítja: ez a tényező a civilizáció. Egy civilizáció ki tudja tágítani (munkával, tudással, tőkével, infrastruktúrával...) a világ eredeti szűkösségeit. Ez a terjedelem a szabadságunk anyagi alapja. De ez az enyhítő tényező is csak korlátozottan érhető el és korlátozottan hatékony. Tehát megjelenik egy újabb szűkösség és vele a növekvő árak. De ez a szűkösség sokkal kisebb, mint az anyagi-technikai civilizáció nélküli világ szűkössége. Ez nagyon tárgyilagosan hangzik, de végső soron nagyszerű, értékes eredményekről van szó. Olyan alapvető javakról van szó, amelyekről az emberek léte függ – beleértve a munkamotivációjukat és az elkötelezettségüket. Városok és tájak, egész országok és társadalmak jólétéről és tönkretételéről szól. A civilizáció elért szintjének jelentősége hirtelen pusztító árforradalmakban válik láthatóvá: egyszer csak megindogni kezd, amit hallgatólagosan biztosnak hittünk.

Az abszolút kényszerűség politikája – Most láthatóvá válik az ár, amelyet meg kell fizetnünk egy olyan forgatókönyvért, amelyben maximális fenyegetésnek vagyunk kitéve, és drasztikus beavatkozásokkal járó mentőpolitikába torkollik. Ebbe a forgatókönyvbe kerültünk az egyre újabb „nagy válságok” kialakulásával. Ezek során a politikában már nincsenek megfontolások, csak abszolút prioritások és kényszerek. A „klímaválság” esetén az energiatermelés jelentős részét előbb meg kell drágítani, majd leállítani, hogy megelőzzük a „bolygó túlmelegedését”.

Ezt abszolút követelménynek tekintik, amely mindenféle energiatermelékenységnél fontosabb. Az „ukrán válság” során fel kell gyorsítani a fosszilis tüzelőanyagok felszámolását! De hát nem történt előrelépés a műszakilag megvalósítható alternatívák kifejlesztésében. Nem számít, a modern energiatermelés vívmányai másodlagosak az abszolútnak kitűzött külső veszélyhez képest. Fel kell áldozni őket. Erről már a Fukusimai baleset után is szó esett az atomenergiával kapcsolatban. És már akkor is az abszolút kényszerek politikája uralkodott: nem volt konkrét kockázati kapcsolat Fukusima és a német atomerőművek működése között.

A jelenlegi energiaár-hullám a szélsőséges fenyegetésekkel működő politika logikus következménye. Három "lehetséges legnagyobb veszély" van most jelen: atomerőmű-katasztrófa, a bolygó közelgő túlmelegedése, világháborús fenyegetés. De ez a veszélyt idéző szélsőség nem egyszerűen „az ügyből” következik. Minél inkább nyilvánvalóvá válnak a gazdaságot pusztító következmények, annál inkább hajlamosak majd elgondolkodni: valóban arányosak-e az áldozatok és a veszteségek a veszélyekkel? És egyre inkább fel fogják ismerni, hogy az inflációs hullám önkényes rangsorolás eredménye. A politikai radikalizmus esete.

◆◆

A mérlegelő ész visszatérése – Ilyen helyzetben elkerülhetetlenül ellentétes erők alakulnak ki. Minden egyes új áremelkedéssel és minden új iparággal, amelyet elnyel, egyre kritikusabb kérdések merülnek fel. Hová fognak vezetni az egyre növekvő fenyegetési forgatókönyvek? Egyáltalán hogyan jutottunk el erre az útra? És hogyan tette tönkre az egykor olyan jól működő iparágainkat, amelyek létfontosságú támpontot adtak Európának?

Ez azonban izgalmas versenyhez is vezethet. Egyik oldalon természetesen számolhatunk azzal, hogy nem csökkennek azok a kísérletek, amelyek rémtörténetekkel és rózsás mentőtörténetekkel próbálják rávenni az embereket, hogy vállalják a növekvő költségeket és áldozatokat. A politikai megnyilatkozásokból, hírekből kiolvasható, mennyire igyekeznek fenyegetésben tartani a társadalmat, a fenyegetések és megmentések, a jó és a rossz mindennapi műsoron tartásával. A másik oldalon a mérlegelő ész táborának azonban nem kell részt vennie egy ilyen eszkalációban. És nem kell semmit erőltetnie, és semmit sem kell túljátszania. Bizni lehet abban, hogy eljön az a pont, amikor az abszolút imperatívuszok politikája egyre üresebbé válik, és egyúttal olyan súlyos következményekkel jár, hogy egyre többen fognak átállni a deliberatív táborba.

◆◆

A *Frankfurter Allgemeine Zeitung* április 13-i száma beszámol az Allensbacher Közvélemény Kutatási Intézet által a FAZ megbízásából végzett havi reprezentatív hangulatfelmérés eredményeiről. A márciusi felmérés különösen az inflációs hullám háttérében meghúzó energiapolitikai kérdésekre összpontosít.

Ez a téma időközben a németek legfontosabb témájává vált. A felmérés azt mutatja, hogy mennyire megnőtt a szkepticizmus azzal kapcsolatban, hogy a fosszilis tüzelőanyagokat belátható időn belül helyettesíthetik-e olyan alternatív energiák, mint a nap és a szél. A megkérdezettek 86 százaléka szerint a következő években gondok lesznek az energiaellátással. 2019-ben ez az arány mindössze 26 százalék volt. Jelenleg csak 26 százalék gondolja úgy, hogy 2050-re az ellátást teljesen át lehet váltani alternatív energiákra. Valóságos hangulati változás következett be az atomenergia szerepének megítélésében: még 2022 februárjában a megkérdezettek 42 százaléka támogatta az atomerőművek tervezett leállítását. 35 százalékuk a

működés folytatása mellett nyilatkozott. 2022 márciusára a működés folytatása melletti szavazatok száma a megkérdezettek 57 százalékára emelkedett, miközben csak 25 százalékuk támogatta a leállítást. És az ukrajnai válság? A megkérdezettek 57 százaléka támogatta, hogy továbbra is Oroszországból vásároljanak olajat és gázt, míg csak 30 százalékuk támogatta az azonnali embargót.

* * *

Az előző cikkeink egyikében összefoglalásképpen azt írtuk, hogy Németország klíma- és energiapolitikája határkőhöz érkezett. A politikának el kell döntenie, hogy a tudományosan nem megalapozott klímavédelemnek, vagy a biztonságos energiaellátásnak van prioritása. Kérdés, hogy az Energiewende eddigi, mintegy 1000 milliárd euró költségeire halmozódó, az energiaválsággal járó további költségeket az állampolgárok, mint eddig szolgálékien tudomásul veszik, és hajlandók-e finanszírozni, vagy álljt parancsolnak. Minthogy az árforradalom keretében az árak növekedése szinte ugrásszerűen és jelentősen változik, ami az emberek jólétét már komolyan érinti. Ezért nagy valószínűséggel az utca embere ebből már nem kér. Ezt látszanak igazolni a cikk végén ismertetett Allensbachi közvénykutatás eredményei. A változások drasztikusak. Érdemes lesz figyelemmel kísérni, hogy e folyamat országszerte, és milyen mértékben fog folytatódni.

A legújabb hír: Németországban már a közvilágítás területén is energiatakarékosságot hirdettek meg. Alacsonyabb fűtési hőmérséklet, rövidebb fürdés stb. Úgy látszik Németország már az ENSZ azon fenntarthatósági (?) alapelveinek végrehajtási stádiumába lép, mely szerint a klímavészhezlyzet kezelése érdekében meg kell változtatni társadalmakat.

Két út lehetséges. Amint korábban többször felvetettük, a kormányzat bölcs felismeréssel visszafordul a klímavédelmi politikájának egyre sötétebb alagútjából, vagy az istenadta nép fog e kérdésben dönteni. Hogy miképpen, azt inkább a történészek hivatottak felvázolni.

A visszafordulás első lépései rendkívül egyszerűek és kézenfekvők: vissza kell vonni az atom- és szénkiszállási törvényt, és újra üzembe kell állítani a múlt évtől leállított atom- és szénerőműveket. Hogy mi lesz a sok-sok szélerőművel és naperőművel, egy később kidolgozandó stratégia része lehet.

Kínában 2021-ben 45 GW szénerőművi kapacitást helyeztek üzembe (amely a világszintű hasonló érték 56 %-a) és 26,8 MW kiöregedett kapacitást állítottak le. Tehát a nettó növekedés 18,2 GW. Indiában 6,4 GW és Dél-Koreában 3,1 GW szénerőművi kapacitás létesült. Hát miről beszél az ENSZ és az EU?

A hőmérséklet meg a klíma változzék csak úgy, mint eddig: a természeti törvények és folyamatok rendkívül összetett és ezért csodálatos menetrendje szerint.

(Petz Ernő, 2022. 05. 19.)